

MONITORIZAREA MASS-MEDIEI ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ
pentru alegerile locale generale din 20 octombrie 2019 și pentru
alegerile parlamentare noi
în circumscripțiile uninominale nr. 17, 33, 48 și 50

Raport nr.3
5-11 octombrie 2019

*Acest raport este realizat de Centrul pentru Jurnalism Independent cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Suedia, și suportul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și al UKAID.
Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.*

Scopul și obiectivele proiectului: Monitorizarea și informarea publicului cu privire la comportamentul mass-mediei în campania electorală și accesul concurenților electorali la mass-media. Monitorizarea analizează tendințele reportericești care pot afecta performanța instituțiilor mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

Perioada de monitorizare: 20 septembrie – 19 octombrie 2019

Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența / impactul: național, regional
- Tipul de media: audiovizual
- Forma de proprietate: publică, privată
- Limba difuzării: română, rusă

Lista instituțiilor mass-media monitorizate:

Moldova 1 (19:00) – post public, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Prime TV (21:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Publika TV (17.00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Jurnal TV (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

NTV Moldova (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

RTR Moldova (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile rusă și română;

TV 8 (19:00) – post privat, acoperire regională, difuzează în română și rusă;

Pro TV (20.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limba română;

Accent TV (20.00) – post privat, acoperire regională; difuzează în limbile română și rusă.

Televiziunea Centrală (20:00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limba română și rusă.

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al principalelor buletine de știri zilnice de la fiecare post de televiziune, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui partid/unei sau altei formațiuni politice. Materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Potrivit Codului deontologic al jurnalistului, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective și să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în detrimentul altora. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor constituie un prim criteriu de

prezentare a realității prin prisma opiniilor jurnalistului. Filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului, de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie

Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponentii. De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra celor întâmplate.

Limbajul și imaginile utilizate

Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat – cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel, încât anumite părți să apară în lumină negativă – ridică grave semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul etic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul.

3. Datele monitorizării

Moldova 1

Implicarea în campania electorală

În intervalul 5-11 octombrie 2019, postul public de televiziune Moldova 1 a acordat o atenție sporită reflectării campaniei electorale. În cele 7 buletine de știri puse pe post, Moldova 1 a difuzat în total 44 de materiale cu caracter electoral, acestea fiind incluse în două rubrici speciale: „Alegeri locale generale 2019” și „Alegeri parlamentare noi 2019”. O mai mare atenție a fost acordată alegerilor locale, în total fiind realizate 33 de materiale, în timp ce alegerilor parlamentare noi li s-au dedicat 4 materiale. Alte 7 reportaje s-au referit la procesul de tipărire a buletinelor de vot, monitorizarea scrutinului electoral din perspectiva incluziunii sociale, ultima zi în care concurenții electorali își pot retrage candidatura de la funcția de primar sau consilier, prezentarea platformei Alegeri.md, precum și concluziile rapoartelor de monitorizare privind comportamentul în alegeri al postului public de televiziune Moldova 1, realizate de Consiliul Audiovizualului, comunitatea WatchDog și Centrul pentru Jurnalism Independent.

Din cele 33 de materiale care au abordat alegerile locale 2019, 30 au reflectat cursa pentru primăria capitalei, alte 2 reportaje au vizat promisiunile electorale a doi candidați pentru funcția de primar al municipiului Bălți – Serghei Rubțov (PCRM) și Ghenadie Formanciuc (Partidul Șor), iar un reportaj l-a avut drept protagonist pe un candidat pentru fotoliul de primar al municipiului Cahul – Eugen Osadcenco (PSRM).

De asemenea, Moldova 1 a continuat să urmărească evoluțiile în cazul lui Ruslan Codreanu, care a fost exclus definitiv din cursa electorală pentru șefia capitalei, după ce Curtea Supremă de Justiție a admis recursul depus de Comisia Electorală Centrală și a casat decizia Curții de Apel Chișinău din 8 octombrie. Motivul invocat - probleme în listele cu semnături ale susținătorilor acestuia.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Cele 44 de materialele cu caracter electoral direct sau indirect au fost obiective și imparțiale, fără a fi remarcate abateri de la normele deontologice. Din cele 37 de subiecte care au avut în centrul atenției concurenții electorali, 33 au vizat prioritățile și promisiunile electorale ale acestora. Știrile respective au avut același format – a fost relatată doar opinia sursei primare, iar timpul de antenă a fost de aproximativ 1 minut în cazul fiecărui reportaj. Astfel, reporterii s-au limitat doar la consemnarea declarațiilor candidaților incluși în cursa electorală, fără a completa materialul cu informație de context.

În cadrul reportajelor nu a fost înregistrată vreo tendință evidentă de favorizare a anumitor candidați. De cele mai multe apariții a beneficiat candidatul PSRM Ion Ceban – 8, urmat de Andrei Năstase (Blocul ACUM/PPDA/PAS) – 7 apariții, Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia/USB) – 5 apariții, Octavian Țicu (Partidul Unității Naționale/PUN) – 4 apariții, contextul fiind și pozitiv, și neutru. Alți 6 candidați au fost protagoniști sau au fost menționați de 1-2 ori, de cele mai multe ori în context neutru. De remarcat că în cazul candidatului Partidului Șor pentru funcția de primar al municipiului Bălți, Ghenadie Formanciuc, în știre nu a fost prezentată imaginea acestuia, fapt care l-a defavorizat în comparație cu alți concurenți electorali.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada de raport, postul public de televiziune nu a asigurat pluralismul de opinie în știrile relevante. Din cei 19 concurenți electorali înscriși în cursa electorală pentru Primăria Chișinău, Moldova 1 a acordat timp de antenă pentru 12 dintre aceștia, doi dintre care au anunțat că se retrag din cursa electorală – Andrei Donică (Mișcarea Profesioniștilor „Speranța-Nadejda”) și Boris Volosatii (Partidul „Democrația Acasă”).

De cele mai multe ori știrile i-au vizat/citat pe candidatul PSRM Ion Ceban – 8 apariții, urmat de Andrei Năstase (Blocul ACUM/DA/PAS) – 7 apariții, Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia) – 5 apariții, Octavian Țicu (Partidul Unității Naționale) – 4 apariții. Vlad Țurcanu (Partidul Popular Românesc), Dorin Chirtoacă (Partidul Liberal) și Valeri Klimenko (Partidul Șor) au avut câte 2 apariții fiecare, iar Victor Chirona (Mișcarea „Forța Nouă”), Vladimir Cebotari (Partidul Democrat din Moldova) și Ivan Diacov (Partidul Nostru) au fost citați/menționați câte o dată fiecare. Activitatea celorlalți concurenți electorali care luptă pentru fotoliul de primar al capitalei nu a fost reflectată în reportaje, iar numele acestora, în calitate de concurenți electorali, nu au fost enumerate nici în cadrul unui reportaj.

Din numărul total al știrilor cu caracter electoral, 4 s-au referit la controverse. În 3 cazuri, acuzațiile venite din partea lui Valeriu Munteanu și Dorin Chirtoacă, Valeri Klimenko și Ivan Diacov au vizat activitatea PSRM și a concurentului electoral din partea acestei formațiuni, Ion Ceban, iar într-un caz Octavian Țicu l-a acuzat de „trădare de patrie” pe șeful statului Igor Dodon. În toate cele patru cazuri a fost solicitat dreptul la replică, fiind asigurat echilibrul surselor.

Raportul din perspectiva asigurării egalității de gen a fost vădit defavorabil femeilor, care au fost citate doar o singură dată (Ana Guțu, Partidul Unității Naționale, 8 octombrie 2019), în timp ce bărbații au fost menționați de 36 de ori.

Limbajul și imaginile video utilizate

În ce-a de-a treia săptămână a campaniei electorale, în buletinele de știri de la postul public de televiziune Moldova 1 nu a fost remarcată utilizarea unui limbaj care ar discrimina sau denigra concurenții electorali. Nu au fost folosite etichetări și nici imagini care nu ar corespunde realității.

Prime TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 5-11 octombrie 2019, postul național de televiziune Prime TV a reflectat activ campania electorală, în edițiile principalului buletin de știri al zilei fiind difuzate 29 de subiecte electorale. De regulă, acestea au fost inserate la rubrica „Alegeri locale generale 2019” - 26 la număr. În cadrul rubricii a fost reflectat procesul electoral, cum ar fi publicarea rezultatelor unui sondaj sociologic, retragerea unui concurent electoral etc., dar și prioritățile/obiectivele electorale ale candidaților înscriși în cursa pentru Primăria Chișinău sau acuzațiile lansate de unii candidați la adresa altora. Buletinele de știri au conținut și subiecte cu caracter electoral direct (2) sau indirect (1), difuzate în afara rubricii Alegeri locale generale 2019. Primele două s-au referit la monitorizările efectuate de Consiliul Audiovizualului în campania electorală, iar în ultimul a fost vizat candidatul ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, prezentat ca „*ministrul degrevat*”.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În mare parte, subiectele cu caracter electoral au fost reflectate obiectiv și imparțial de către postul Prime TV, fără anumite abateri deontologice. Excepție sunt unele știri despre candidatul ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, realizate în manieră tendențioasă. De exemplu, pe 7 octombrie, a fost difuzată o știre amplă - „*Cupa Independenței la fotbal, organizată sub egida Ministerului Afacerilor Interne, i-a fost fatală unui șef de poliție din Bălți*”, în care se vorbește despre accidentarea unuia dintre jucători și se menționează de mai multe ori că la eveniment a participat și „ministrul degrevat”, Andrei Năstase. Tendențiozitatea transpare din utilizarea inadecvată a termenului *fatal* și accentuarea faptului că la eveniment a fost prezent și Andrei Năstase, or, aceste specificări erau irelevante. La 8 octombrie, subiectul este continuat în știrea „*Un incident minor: astfel a calificat ministrul degrevat al Afacerilor Interne, Andrei Năstase, accidentarea gravă a polițistului Vitalie Spatari în timpul unui meci din cadrul competiției Cupa Independenței*”. În știre Andrei Năstase spune că „...*la fotbal se ciocnesc oamenii între ei...s-a produs un incident minor la acea etapă*”, pe burtieră, însă, pe tot parcursul știrii, a fost păstrat doar textul „incident minor”. Tot din perspectivă defavorizantă, Andrei Năstase este prezentat și în materialul despre rezultatele sondajului realizat de SBS-Axa, difuzat pe 7 octombrie. La începutul știrii se anunță: „...*candidatul Blocului ACUM, Andrei Năstase, nu mai este în topul preferințelor alegătorilor pentru fotoliul capitalei*”. De regulă, termenul „top” se referă la un clasament de preferințe, alcătuit, cel puțin, din trei poziții/locuri. Potrivit datelor din sondaj, candidatul ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, se află pe locul doi. Chiar

dacă Andrei Năstase, conform sondajului, a fost depășit de candidatul PSRM, Ion Ceban, el tot rămâne în top.

O altă știre despre obiectivele electorale ale candidatului ACUM/PPDA/PAS Andrei Năstase (reanimarea transportului public), difuzată pe 8 octombrie, a fost completată cu următoarele detalii *"...anterior Năstase a propus o soluție neobișnuită pentru rezolvarea problemei ambuteiajelor din Chișinău. Acesta spunea că programul de muncă al bugetarilor ar trebui să înceapă la ora 7....Atunci Năstase afirma că știe din propria experiență că orașul este mult mai liber la această oră, întrucât pleacă la muncă mai devreme. Atunci când Năstase activa ca ministru de interne, reporterul postului nostru de televiziune a fost într-o dimineața să vadă la ce oră acesta iese din casă și a constatat că Andrei Năstase a plecat la muncă aproape de ora 8"*. Este o comparație tendențioasă, întrucât propunerea anterioară, la care se face referință în știre, a fost formulată într-un live pe Facebook de către Andrei Năstase, pe când acesta era ministru, și nu a fost un obiectiv dintr-un program electoral.

Concluzionând, în perioada de raport, la Prime TV nu a fost vizibilă intenția de favorizare a vreunui concurent anume, candidații fiind mediatizați neutru, cu excepția candidatului ACUM/PAS/PPDA, Andrei Năstase. În cazul acestuia este evidentă predilecția postului de a-l defavoriza sau de a-l prezenta în context negativ.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada de referință, Prime TV a citat și/sau menționat, în buletinele de știri, mai mulți candidați pentru alegerile locale generale, după cum urmează: Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) – de 12 ori, Ion Ceban (PSRM) - de 7 ori, Dorin Chirtoacă (PL) - 5 ori, Vladimir Cebotari (PDM), Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia /USB), Octavian Țîcu (PUN) - de câte 4 ori, Dumitru Țîra (PPEM) - 3 ori, Vladimir Țurcanu (PPR), Teodor Cîrnaț (Partidul Voința Poporului), Ivan Diacov (PN) – de câte 2 ori fiecare. Ceilalți candidați au fost menționați câte o dată.

Din cele 11 știri controversate difuzate de Prime TV, 3 au fost dezechilibrate și toate îl vizează pe candidatul ACUM/PPDA/PAS Andrei Năstase. În două știri, din 7 și 10 octombrie, se precizează că *"... Andrei Năstase nu a răspuns la telefon"*, iar într-o știre din 9 octombrie *„Decizia Curții de Apel Chisinau de validare a mandatului de primar a lui Andrei Nastase este una jalnică..."* nu se menționează dacă acesta a fost sau nu contactat telefonic sau dacă a comentat cumva acuzațiile ce i se aduc.

Majoritatea surselor din știrile difuzate de Prime TV au fost bărbați - 65, iar numărul femeilor a constituit -15, altfel spus, femeile au fost citate de 4 ori mai rar decât bărbații.

Limbajul și imaginile video utilizate

Per general, limbajul și imaginile video utilizate în buletinele de știri de la Prime TV au fost în corespundere cu normele deontologice, fără elemente discriminatorii.

Publika TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 5 – 11 octombrie 2019, postul de televiziune Publika TV a difuzat 24 de subiecte electorale în principalul buletin de știri al zilei. 21 de știri au fost difuzate în cadrul rubricii „Alegeri locale generale 2019”, iar 3 știri – în afara ei. În zilele de 6 și 11

octombrie postul nu a difuzat rubrica electorală. Cu toate acestea, pe 11 octombrie buletinul a inclus 3 știri care s-au referit la alegeri.

Doar trei din toate știrile difuzate s-au referit la promisiunile electorale ale candidaților, restul fiind știri neutre, despre procesul de vot și alte aspecte legate de alegeri – tipărirea buletinelor, sondaje de opinie, averile candidaților, ieșirea unor candidați din cursă - sau știri despre fapte negative, cum ar fi acuzațiile dintre concurenți.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, Publika TV a informat doar despre promisiunile electorale ale candidaților Vlad Țurcanu (PPR) și Victor Chironda (F9). O altă știre a prezentat și planurile electorale ale lui Andrei Năstase, legate de transportul public, care au fost prezentate tendențios, în timp ce alți candidați au beneficiat de o abordare neutră.

Numeric, dar și ca mod de abordare, postul l-a defavorizat clar pe Andrei Năstase. Acesta a apărut în 5 știri în context negativ și în 4 în context neutru (știrile despre sondaj, despre retragerea din cursă a lui Andrei Donică, despre averile tuturor candidaților). De notat că și atunci când subiectele erau aparent pe teme neutre sau pozitive, abordarea era tendențioasă sau peiorativă. Exemplul 1: când s-a relatat despre faptul că Andrei Donică se retrage din cursă în favoarea lui Andrei Năstase (8 octombrie), Publika a amintit că Donică a fost condamnat la un an de închisoare cu suspendare pentru că anterior l-a stropit cu lapte, în semn de protest, pe fostul ministru al Finanțelor Octavian Armașu. Astfel, s-a produs asocierea candidatului Blocului ACUM/PPDA/PAS cu o persoană condamnată. Exemplu 2: în aceeași zi, pe 8 octombrie, s-a relatat despre faptul că Andrei Năstase planifică să cumpere, dacă va fi primar, autobuze electrice "și va insista pe construcția unei rute de troleibuz". Reporterii au pus titlul ușor peiorativ „Planuri mărețe”, iar în corpul știrii au spus: „Candidatul s-a lăudat cu un proiect-pilot în acest sens pe care l-a implementat ca ministru de Interne”, apoi au adăugat că Năstase a mai avut anterior o propunere pentru fluidizarea traficului în capitală, și anume, ca ziua de muncă să înceapă la ora 7, iar reporterul Publika TV a descoperit că Năstase a venit într-o zi la muncă aproape de ora 8. De o manieră similară a fost prezentat și subiectul despre anularea hotărârii prin care au fost invalidate alegerile locale din Chișinău din luna mai. Titlu pe ecran: „Toamna se schimbă „clima””, făcând aluzie la numele judecătorului care a pronunțat decizia ce îl restabilește pe Andrei Năstase în funcția de primar și sugerând că acesta a făcut-o sub presiune.

Vladimir Cebotari (PDM) și Ion Ceban (PSRM) au fost protagoniștii a 4 materiale, de cele mai multe ori fiind citați/menționați în context neutru, iar ceilalți concurenți electorali au fost reflectați în știri neutre.

În concluzie, Publika TV nu a favorizat în mod evident niciun candidat la funcția de primar al municipiului Chișinău, în timp ce candidatul ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, a fost defavorizat prin maniera tendențioasă de prezentare și prin selectarea subiectelor ce îl vizau.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Postul i-a nominalizat pe toți candidații (19 la momentul difuzării) într-o singură știre, atunci când a trecut în revistă averile pe care aceștia le-au declarat (7 octombrie). În rest, în buletinele de știri s-au regăsit doar Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS), de 9 ori; Vladimir Cebotari (PDM) și Ion Ceban (PSRM), de câte 4 ori; Valeriu Munteanu (Uniunea „Salvați Basarabia”) și Octavian Țicu (PUN) de câte 3 ori; Vlad Țurcanu (PPR), Dorin Chirtoacă (PL) și Victor Chironda (Mișcarea „Forța Nouă”) de câte 2 ori

și candidatul independent neînregistrat Ruslan Codreanu – de 2 ori în context neutru. Despre restul candidaților nu s-a vorbit în această perioadă la Publika TV, cu excepția știrii în care au fost trecute în revistă averile candidaților.

Știrile conflictuale s-au referit la obligarea candidatului Blocului ACUM/PPDA/PAS Andrei Năstase de a distruge pliantele cu imaginea lui Ștefan cel Mare, acuzațiile candidaților Valeriu Munteanu (USB) și Dorin Chirtoacă (PL) la adresa lui Ion Ceban (PSRM) și Andrei Năstase, afișarea ilegală a unui panou electoral al ACUM/PPDA/PAS, acuzațiile candidatului independent neînregistrat Ruslan Codreanu la adresa CEC etc.

În 13 știri conflictuale reporterii au avut grijă să existe echilibru de surse (chiar dacă în unele cazuri echilibrul era formal), iar o știre a fost dezechilibrată, inserând o acuzație fără reacție (despre deputatul Dumitru Alaiba s-a spus că ar fi fost „liderul trollilor în perioada guvernării PLDM, 10 octombrie). De notat că din cele 14 știri conflictuale, 7 au conținut acuzații la adresa lui Andrei Năstase și a altor candidați ai Blocului ACUM. Exemple: știrea din 7 octombrie, în care Năstase este numit *neprofesionist* și *manipulator* de către Dorin Chirtoacă; știrea din 8 octombrie despre un panou electoral al Blocului ACUM/PPDA/PAS, care atârână neregular pe fire electrice în suburbia Dumbrava, comuna Trușeni; știrea din 10 octombrie despre candidatul Blocului ACUM la Pepeni, Sângerei, Oleg Cernei, acuzat de directoarea grădiniței din sat că ar fi bruscat-o; știrea din 11 octombrie în care liderul PDM, Pavel Filip, acuză guvernarea de presiuni asupra candidaților democrați și îi îndeamnă pe aceștia să nu aibă frică etc. Numeric, se observă tendința postului de a selecta anume subiectele de conflict care vizează Blocul ACUM/PPDA/PAS. Două subiecte conflictuale au vizat PSRM și pe candidatul acestuia: Ion Ceban a fost acuzat de Valeriu Munteanu că nu declară toate finanțările electorale (7 octombrie) și Octavian Țicu a cerut anchetarea lui Igor Dodon pentru „trădare de țară” (11 octombrie).

Raportul surselor din perspectiva gender a fost net în favoarea bărbaților (36 surse bărbați versus 7 surse femei).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de Publika TV în știrile despre procesul electoral, dar și despre majoritatea candidaților înscriși în cursa electorală a fost în general neutru. Imaginile folosite au corespuns, în majoritatea cazurilor, mesajului textelor. Totuși, într-un caz s-a observat o scurtă focusare nejustificată pe imaginea siglei PDM: în știrea din 8 octombrie despre începerea tipăririi buletinelor de vot în imagini se arăta un buletin pentru funcțiile de consilieri la Hâncești. Obiectivul camerei a fost focusat în așa fel, încât în prim-plan apărea preponderent sigla PDM din buletin.

Jurnal TV

Implicarea în campania electorală

Între 5 și 11 octombrie 2019, postul de televiziune Jurnal TV a difuzat 44 de știri cu caracter electoral, dintre care 39 au fost incluse în rubrica specială Alegeri locale 2019, iar 5 – în afara rubricii. Pe lângă știrile despre activitățile de campanie ale candidaților, postul a informat și despre declarația Guvernului, de a interzice activitățile cu tentă electorală în timpul orelor de muncă în instituțiile de stat; despre o nouă rundă de audieri din cadrul Comisiei parlamentare privind investigarea „uzurpării în stat”, care l-a vizat pe candidatul PDM, Vladimir Cebotari, despre faptul că a început tipărirea buletinelor de vot, despre provocările persoanelor cu dizabilități în procesul de vot și despre anunțul CEC-ului că 12 octombrie este ultima zi când concurenții își pot retrage

candidatura din alegeri. 36 de știri au fost despre sau cu referire la campania electorală pentru municipiul Chișinău, 2 au vizat cursa electorală și/sau candidații pentru funcția de primar al municipiului Bălți, iar o știre a fost despre campania electorală pentru primăria municipiului Orhei. Jurnal TV nu a difuzat nicio știre care ar fi vizat campania pentru alegerile parlamentare noi.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Jurnal TV a reflectat în detalii campania electorală și concurenții electorali care participă în campanie, incluzând în rubrica specială știri despre toate evenimentele electorale ce s-au produs zilnic.

Jurnal TV a reflectat obiectiv și neutru majoritatea candidaților și partidelor politice. Totuși, din punct de vedere numeric s-a sesizat predilecția postului pentru materialele cu prezența lui Andrei Năstase (Blocul ACUM/PPDA/PAS) – 8 știri, acesta fiind prezentat minimum într-o știre în fiecare din buletinele informative din zilele raportate. Totodată, Andrei Năstase a fost prezentat deseori ca un candidat care „... va prelua bunele practici din România... i-a asigurat pe alegători că are sprijinul partenerilor din afara țării” („Andrei Năstase, îndemn la vot”, 7 octombrie), în timp ce despre ceilalți candidați s-a spus că „ar avea soluții...” (Vladimir Cebotari, PDM), „promite că dacă va ajunge primar” (Valeriu Munteanu, USB), „...își propun” (Ivan Diacov, PN).

Dintre candidați în alegeri în localitățile din afara Chișinăului, Jurnal TV l-a prezentat pe candidatul PPPN la postul de primar la Bălți, Renato Usatîi – 2 materiale relevante în care e vorba despre vizita acestuia la Cahul și Cantemir, unde a prezentat candidații PPPN, și despre întâlnirea cu alegătorii în Federația Rusă. O altă știre, mai mult în context negativ, l-a vizat pe Pavel Verejan, candidatul Partidului Șor la primăria Orhei.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada de raport, Jurnal TV a reflectat în detalii campania electorală și concurenții electorali care iau parte la aceasta, asigurând prezența în știri a tuturor candidaților în alegerile locale generale din Chișinău. Dintre cei 19 concurenți înregistrați în campanie, 10 au avut acces mai des în știri, în timp ce restul au fost menționați câte o dată. Andrei Năstase (Blocul ACUM/PPDA/PAS) a fost vizat de cele mai multe ori - în 8 știri; Ion Ceban (PSRM) - 5, Dorin Chirtoacă (PL) – 4, Victor Chironda (F9) – 4, Valeriu Munteanu (USB) – 4, Vlad Țurcanu (PPR) – 3, Vladimir Cebotari (PDM) – 3, Ivan Diacov (PPPN) – 3, Octavian Țîcu (PUN) – 3, Boris Volosatîi (PDA) – 2, Teodor Cîrnaț (PFP) – 2, Vitalie Marinuța (PEV) – 2. Alți candidați pentru funcția de primar al municipiului Chișinău au fost menționați cel puțin o dată în una din știri. Cele mai multe materiale electorale au fost inspirate dintr-o singură sursă, de regulă fiind vorba de candidații în alegeri, care și-au prezentat programele electorale.

În perioada de raport, Jurnal TV a difuzat două știri conflictuale, dintre care una a fost inclusă în rubrica electorală, iar alta – în afara acesteia. Cea din afara blocului electoral „Primăria alocă fonduri publice pentru întreținerea Orhei Land” (7 octombrie) l-a vizat pe candidatul Partidului Șor pentru Primăria Orhei, Pavel Verejanu. Ce-a de-a doua știre a fost despre acuzația lui Dorin Chirtoacă în adresa lui Andrei Năstase și Ion Ceban, că s-ar ascunde și nu ar dori să accepte o dezbatere electorală cu el („Își cheamă oponenții la dezbateri”, 7 octombrie). În ambele cazuri, Jurnal TV a asigurat dreptul la replică celor vizați.

Majoritatea surselor știrilor de la Jurnal TV au fost bărbați – 46, femeile fiind prezente doar în 4 materiale.

Limbajul și imaginile video utilizate

În știrile cu caracter electoral Jurnal TV a folosit un limbaj neutru, informativ și echidistant față de toți concurenții electorali. De asemenea, nu au fost identificate manipulări cu ajutorul imaginilor sau tertipuri de montaj.

NTV Moldova

Implicarea în campania electorală

În perioada 5–11 octombrie 2019, NTV Moldova a difuzat 27 de subiecte electorale în cadrul principalului buletin de știri al zilei. Știrile electorale au fost difuzate atât în cadrul rubricii „Alegeri locale generale 2019” (22 de subiecte), cât și în afara acesteia (5 subiecte). În cadrul rubricii speciale postul a reflectat activitatea concurenților electorali, dar și rezultatele a două sondaje de opinie privind preferințele alegătorilor. Un subiect general cu referire la procesul electoral a rămas în afara rubricii (10 octombrie, când CEC a anunțat că 12 octombrie este ultima zi în care candidații se pot retrage din cursă sau se pot modifica listele electorale), 4 subiecte s-au referit la activitățile consilierilor municipali socialiști, iar unul - la schimbul de replici dintre un deputat socialist și un candidat la funcția de primar al municipiului Bălți (Bogdan Țirdea versus Renato Usatîi). Toate știrile electorale s-au referit la alegerile locale generale, și niciuna la cele parlamentare noi.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Subiectele vizând procesul electoral, dar și participarea în campanie a majorității candidaților au fost reflectate în manieră neutră de către postul NTV Moldova. Excepție fac materialele cu prezența reprezentanților PSRM în campania pentru alegerile generale locale, care, de cele mai multe ori, au fost favorizați fie prin limbaj favorabil, fie prin selectarea informațiilor exclusiv pozitive.

Astfel, candidatul PSRM la funcția de primar al municipiului Chișinău, Ion Ceban, a fost favorizat atât prin numărul mai mare de știri în care a apărut (7), cât și prin contextul de cele mai multe ori pozitiv. Părtinirea față de Ion Ceban s-a manifestat și prin limbajul laudativ utilizat în raport cu el. De exemplu, la prezentarea datelor celor două sondaje de opinie apărute în perioada de referință, NTV Moldova a utilizat de fiecare dată cuvântul *favorit* în raport cu Ion Ceban, iar una dintre știri a fost intitulată astfel: *Crește popularitatea lui Ion Ceban* (11 octombrie). În același context, toate acțiunile electorale ale candidatului socialist au fost plasate în context exclusiv pozitiv, fără a pune la îndoială declarațiile acestuia, în timp ce în cazul promisiunilor altor candidați acestea erau prezentate printr-un filtru critic. În raport cu Ion Ceban NTV Moldova a folosit de fiecare dată titluri afirmative ferme, cum ar fi: *Ion Ceban: voi reamenaja spațiile verzi, vom asigura suburbiile cu gaz, soluții pentru problema fondului locativ etc.*, limbajul în cazul celorlalți candidați fiind unul neutru, cu utilizarea termenilor de genul *promite, vrea, își propune, se bazează pe...etc.*

Totodată, NTV Moldova a difuzat, în cadrul rubricii speciale dedicate alegerilor, 2 materiale ample (de câte aproape 5 minute fiecare), pe 7 și pe 8 octombrie, despre întâlnirile reprezentanților PSRM cu alegătorii din raioanele Florești și Basarabeasca, prezentând atât candidații la funcțiile de primar pentru aceste localități din partea formațiunii politice, cât și programul general al PSRM. Prin difuzarea imaginilor de la aceste evenimente, cu prezentarea detaliilor și plasarea reprezentanților PSRM în context exclusiv pozitiv, postul tv a favorizat candidații socialiști. La fel, pe 8, 10 și 11 octombrie, NTV Moldova a difuzat, în afara rubricii speciale despre alegeri, câte un material despre inaugurarea terenurilor de joacă și începutul reparației unei străzi din Chișinău, cu menționarea faptului că aceste evenimente se datorează exclusiv

consilierilor municipali socialiști. Reprezentanții PSRM apar de fiecare dată în imagini și sunt citați direct.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

De cele mai dese ori, știrile despre concurenții electorali, alții decât reprezentanții PSRM, au fost documentate dintr-o singură sursă. Materialele care au vizat candidații PSRM la funcția de primar sau consilieri au citat mai multe surse.

NTV Moldova a menționat și/sau citat în știrile electorale directe, în perioada monitorizată, toți candidații la funcția de primar general al municipiului Chișinău, inclusiv pe cei care s-au retras din cursă. Candidații au apărut în subiectele electorale, fiind atât citați, cât și/sau menționați, după cum urmează: Ion Ceban (PSRM) - de 7 ori, Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) și Dorin Chirtoacă (PL) – de câte 6 ori, Octavian Țîcu (PUN) – de 4 ori, Vladimir Cebotari (PDM) și Vlad Țurcanu (PPR) – de câte 3 ori, Victor Chironda (Mișcarea Forța Nouă (F9)), Valeriu Munteanu (USB), Teodor Cârnaț („Voința Poporului”), Valerii Klimenko (Partidul „Șor”), Vitalii Voznoi (Partidul „Stânga europeană”), Dumitru Țîra (PPEM), Lilia Ranogaeț (PNL), Vitalie Marinuța (Partidul Verde Ecologist), Alexandru Fetescu (PLDM), Ivan Diacov (PN), Serghei Toma (PUM) – de câte 2 ori și Boris Volosatâi (PDA), Andrei Donică (Mișcarea „Speranța-Nadejda”) și Ruslan Codreanu (candidat independent) – câte o dată. De asemenea, într-o știre electorală indirectă a apărut candidatul la funcția de primar al municipiului Bălți Renato Usatâi (PN). O știre i-a mai vizat pe candidații PSRM Iurie Gangan și Piotr Pușcari la funcția de primar al orașului Florești și, respectiv, Basarabeasca.

Din totalul de materiale electorale directe sau indirecte, 3 au avut caracter conflictual, inclusiv unul în care Octavian Țîcu (PUN) îl acuză pe Dorin Chirtoacă (PL) de haosul din Chișinău, unul în care Vlad Țurcanu (PPR) face referire la un fost primar interimar care ar fi reparat prost trotuarele de pe o stradă din capitală, fără, însă, a-i da numele, și unul în care deputatul socialist Bogdan Țîrdea și candidatul PN la șefia municipiului Bălți, Renato Usatâi, au un schimb de replici, iar deputatul se referă și la gestionarea municipiului Bălți. În primul caz, opinia lui Dorin Chirtoacă lipsește din materialul jurnalistic și nici nu se menționează că acesta ar fi fost contactat pentru o reacție. În ultimul caz, sunt prezentate ambele părți implicate în conflict.

Raportul surselor din perspectiva gender a fost în favoarea bărbaților (37 versus 17).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de NTV Moldova în știrile despre procesul electoral, dar și despre majoritatea candidaților la funcția de primar, a fost relativ neutru. Imaginile care au însoțit materialele electorale directe au fost difuzate cu respectarea normelor deontologice.

Pro TV Chișinău

Implicarea în campania electorală

Între 5 și 11 octombrie, Pro TV Chișinău a realizat 29 de subiecte despre campania electorală pentru alegerile locale generale. Acestea nu s-au regăsit în cadrul unei rubrici speciale, fiind distribuite pe parcursul buletinelor. Subiectele difuzate au reflectat evoluția campaniei electorale pentru alegerile locale generale, evenimente de campanie, dar și acuzațiile la adresa unor candidați (despre panourile candidatului PSRM, Ion Ceban, sau pliantele candidatului blocului ACUM/PPDA/PAS, Andrei

Năstase). Postul a informat și despre decizia curții în cazul lui Ruslan Codreanu, care nu a fost înregistrat în cursa electorală pentru Primăria municipiului Chișinău.

Din cele 29 de subiecte difuzate, 2 au avut caracter electoral indirect, în una din ele fiind citat candidatul PL, Dorin Chirtoacă, prezentat ca „*fostul edil*”. A doua știre l-a avut ca sursă pe Octavian Țîcu, candidat PUN, care a solicitat investigarea șefului statului pentru „trădare de patrie”.

Buletinele de știri au conținut și 4 știri scurte despre dezbaterile electorale organizate de Pro TV Chișinău și candidații care au participat în ajun la acestea.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Subiectele cu caracter electoral direct sau indirect au fost corecte, obiective și imparțiale, fără a fi identificate atitudini preferențiale față de anumiți candidați electorali.

Singura știre în care unul din candidați apare pozitiv se referă la vizita candidatului blocului ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, la primărie, pe data de 10 octombrie, după ce instanța i-a validat mandatul de primar. Sunt difuzate imagini cu actualul primar interimar care îi oferă lui Andrei Năstase un buchet de trandafiri, iar acesta se interesează de treburile primăriei („*Luați loc...Domnul Vasile, cum merg autorizațiile cu protestele?*”). Ulterior, Năstase împarte trandafirii primiți funcționarilor din primărie, iar pe unele le îmbrățișează. În știre se precizează că „... *Năstase spune că vizita de azi nu are nici o legătură cu electorala „Tot felul de interpretări, c-o intrat, că n-o intrat...măi, oameni buni, haideți să fim simpli, sinceri...”*. Pe final, este dată opinia unei funcționare despre vizita lui Năstase „...*foarte plăcut*”.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Printre cei mai des citați și/sau menționați concurenți electorali au fost: Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia /USB) și Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) – de câte 9 ori fiecare, Ion Ceban (PSRM), Dorin Chirtoacă (PL) – de 8 ori, Vladimir Cebotari (PDM) - de 6 ori, Octavian Țîcu (PUN) și Boris Volosatii - de 5 ori, Ivan Diacov (PN) – de 4 ori. Ceilalți concurenți electorali au fost enumerați de 3 ori, în cadrul a trei știri.

Pro TV a avut în total 9 știri cu caracter electoral direct sau indirect controversate, dintre care 2 au fost dezechilibrate. În știrea despre unul din obiectivele electorale ale candidatului USB, Valeriu Munteanu, care a ținut o conferință de presă într-un subsol, acesta, fiind întrebat de ce anume acolo a organizat evenimentul, afirmă că „*Andrei Năstase și Ion Ceban fac conferințe în săli frumoase, încălzite, sub lumina reflectoarelor. Ei sunt acolo prezentați în lumină foarte bună. Realitatea în Chișinău este așa cum o vedeți...*”. În material, difuzat pe data de 5 octombrie, nu se menționează dacă Andrei Năstase și Ion Ceban au fost contactați pentru a comenta acuzațiile.

O altă știre, cu caracter electoral indirect, unde nu a fost asigurat echilibrul surselor, se referă la acuzațiile aduse de candidatul Octavian Țîcu (PUN) lui Igor Dodon: „*În conformitate cu angajamentul semnat cu Blocul ACUM, inițiez cu titlu de inițiativă legislativă comisia de anchetă pentru trădare de patrie comisă de Igor Dodon*”. În știre doar se menționează că „*nici reprezentanții blocului ACUM, nici ai președinției nu au răspuns la declarațiile deputatului*”, fără ca reporterii să facă vreun efort să afle părerea acestora. De menționat că, în cadrul știrii, Octavian Țîcu este prezentat atât ca și „candidat PUN”, cât ca și „deputat”.

Majoritatea surselor din știrile difuzate de Pro TV au fost bărbați - 34, femeile fiind citate de 3 ori.

Limbajul și imaginile video utilizate

În cadrul știrilor despre campania electorală, Pro TV a utilizat un limbaj neutru, caracteristic știrilor. În cazul imaginilor utilizate și puse pe post, acestea au fost în corespundere cu normele deontologice.

TV8

Implicarea în campania electorală

În perioada 5 – 11 octombrie 2019, TV8 a difuzat în total 25 de subiecte electorale în principalul buletin de știri al zilei. Știrile electorale au fost difuzate atât în cadrul rubricii „Electorală 2019” (22 de subiecte), cât și în afara acesteia (3 subiecte). Postul a reflectat activitatea concurenților electorali, dar și rezultatele a două sondaje de opinie privind preferințele alegătorilor. În afara rubricii au rămas 2 subiecte cu referire la procesul electoral (despre avertizările de la Guvern către funcționari să nu folosească resurse administrative și să nu participe la întâlniri electorale în cadrul orelor de lucru, precum și despre tipărirea buletinelor de vot). De asemenea, știrea despre validarea mandatului lui Andrei Năstase, câștigat anul trecut, a fost difuzată prima în buletinul de știri din 8 octombrie, în afara rubricii speciale. Toate știrile electorale s-au referit la alegerile locale generale, și niciuna la cele parlamentare noi.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Subiectele vizând procesul electoral, dar și participarea în campanie a candidaților prezenți în știri au fost reflectate în manieră neutră de către postul TV8. Instituția media nu a favorizat sau defavorizat în mod evident vreun concurent electoral. Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS), Ion Ceban (PSRM), Dorin Chirtoacă (PL) și Octavian Țîcu (PUN) au avut cele mai multe apariții - 13, 11, 9 și 8 ori, în context mai mult neutru.

Totuși, în câteva rânduri jurnaliștii au recurs la ironii și comentarii atunci când au prezentat evenimentele electorale. De exemplu, în știrea despre rezultatele unui sondaj de opinie privind preferințele alegătorilor, difuzat pe 7 octombrie, procentajul celor care ar susține candidatura lui Ion Ceban la funcția de primar al capitalei a fost prezentat astfel: *Susținerea pentru socialist a crescut ca pe drojzii...* Într-o altă știre, cu referire la validarea mandatului de anul trecut al lui Andrei Năstase (9 octombrie), a fost făcută următoarea afirmație: *Internauții au făcut haz de necaz, au umplut rețelele de socializare de ironii și glume...*, afirmație neconfirmată ulterior prin dovezi. Un alt exemplu este și cel al unei știri difuzate pe 10 octombrie, prezentată după cum urmează: *„cu fotografii după el, Andrei Năstase a trecut pe la Primăria Chișinău unde a fost întâmpinat cu flori și aplauze..., apoi s-a apucat să împartă trandafiri femeilor din sală”*. Astfel de exprimări pot fi evitate, pentru o mai multă acuratețe, imparțialitate și obiectivitate lingvistică, în special în contextul campaniei electorale.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

TV8 a menționat și/sau citat în știrile electorale difuzate în perioada monitorizată toți candidații la funcția de primar general al municipiului Chișinău, inclusiv pe cei care s-au retras între timp din cursă, dar și pe un candidat neînregistrat. De asemenea, într-o știre au fost vizați câțiva candidați la funcția de consilier municipal din partea PCRM,

iar în alta postul a prezentat un vox-populi despre alegerile din 20 octombrie. Din totalul de materiale electorale directe sau indirecte, 6 au avut caracter conflictual și, în toate cazurile, în materiale au fost prezente opiniile tuturor părților implicate în conflict.

Candidații au apărut în subiectele electorale, fiind atât citați, cât și/sau menționați, după cum urmează: Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) – de 13 ori, Ion Ceban (PSRM) - de 11 ori, Dorin Chirtoacă (PL) – de 9 ori, Octavian Țicu (PUN) – de 8 ori, Valeriu Munteanu (USB) - de 6 ori, Valeri Klimenko (Partidul „Șor”) – de 5 ori, Vladimir Cebotari (PDM), Vladimir Țurcanu (PPR), Victor Chironda (Mișcarea Forța Nouă (F9)), Ivan Diacov (PN) și Boris Volosatâi (PDA) – de câte 4 ori și Teodor Cârnaț („Voința Poporului”), Vitalii Voznoi (Partidul „Stânga europeană”), Dumitru Țîra (PPEM), Lilia Ranogaieț (PNL), Vitalie Marinuța (Partidul Verde Ecologist), Alexandru Fetescu (PLDM), Serghei Toma (PUM) și Andrei Donică (Mișcarea Speranța-Nadejda) – de câte 3 ori. De asemenea, într-o știre electorală au apărut câțiva candidați comuniști la funcția de consilier municipal, fără a le fi indicate numele.

Raportul surselor din perspectiva gender a fost net în favoarea bărbaților (56 versus 10 femei).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de TV8 în știrile despre procesul electoral, dar și despre candidații la funcția de primar a fost, în general, neutru, și nu a denigrat sau discriminat pe cineva. Imaginile care au însoțit materialele electorale directe au fost difuzate cu respectarea normelor deontologice.

Accent TV

Implicarea în campania electorală

În a treia săptămână de campanie electorală, postul Accent TV a difuzat în cadrul ediției de știri în limba rusă de la ora 20.00, Accent Info, 13 știri, dintre care 9 au fost incluse în rubrica permanentă Alegeri locale generale 2019, celelalte 4 fiind difuzate în afara rubricii. Toate cele 13 știri au informat publicul despre alegerile generale locale 2019. În 6 știri postul s-a referit la alegerile locale din capitală, 5 dintre acestea fiind dedicate candidatului PSRM la funcția de primar general, Ion Ceban. Alte 6 știri au vizat concurenții PSRM în diferite localități din republică, iar o știre s-a referit la alți candidați la funcția de primar general al capitalei.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

O mare parte din materialele analizate au fost vădit părtinitoare, fiind evidentă tendința postului de a promova candidații PSRM în alegerile locale generale. Cele mai multe materiale relevante l-au favorizat pe candidatul la funcția de primar general al capitalei din partea PSRM, Ion Ceban. Din cele 9 știri difuzate la pubrica „Alegerile generale locale 2019”, 5 l-au vizat pe Ion Ceban, care a apărut în context pozitiv, cu diverse promisiuni electorale (7, 8, 9 octombrie (2 știri) și 11 octombrie).

În buletinele principale ale zilei, în afara acestei rubrici, au fost incluse știri cu tentă electorală, care au promovat reprezentanții PSRM, care îndeplinesc funcții de consilieri municipali. O știre cu caracter laudativ, în favoarea PSRM, în care este accentuată activitatea „prodigioasă” a consilierilor municipali socialiști, a fost difuzată pe 11 octombrie 2019. Știrea are un caracter părtinitor și face publicitate ascunsă în favoarea consilierilor și reprezentanților PSRM. În imagini apar consilierii municipali, Adrian Lebedinschi și Eugenia Ceban, care au oferit un teren de joacă pentru copiii cu necesități speciale din cadrul unei instituții. În discursul său, Lebedinschi accentuează

că Eugenia Ceban (mama lui Ion Ceban) a avut un rol important în amenajarea acestui teren de joacă.

Într-o știre difuzată la 7 octombrie 2019, intitulată „Întâlniri calde cu cetățenii”, Accent TV informează publicul despre vizita Zinaidei Greceanâi, președinta PSRM, în raioanele Florești, Sângerei și Basarabeasca. În fața mulțimii Zinaida Greceanâi a vorbit locuitorilor acestor raioane despre susținerea candidaților la funcțiile de primar din partea PSRM.

De notat că Accent TV a reflectat și a promovat doar candidații membri ai PSRM, la funcțiile de primari și consilieri din Chișinău și alte localități ale republicii, neglijându-i totalmente pe candidații din alte formațiuni politice. De exemplu, în știrea din 10 octombrie, care informează despre vizita Zinaidei Greceanâi în raionul Călărași, au fost menționați doar candidații din partea acestui partid la funcțiile de primar din diferite localități ale raionului Călărași, ceilalți fiind omiși. Timp de cinci zile, doar într-o singură știre difuzată la 11 octombrie au fost nominalizați și alți candidați la funcția de primar general al capitalei, reprezentând alte formațiuni politice: Andrei Năstase (Blocul ACUM/PPDA/PAS), Octavian Țîcu (PUN), Dorin Chirtoacă (PL), Valeriu Munteanu (Uniunea „Salvați Basarabia”), Ivan Diacov (PN), Vladimir Cebotari (PDM) și Valerii Klimenko (Partidul ȘOR). Astfel, publicul care urmărește postul de televiziune Accent TV nu a fost informat corect și echidistant despre toți candidații la funcția de primar general al Chișinăului.

De notat tendențiozitatea postului Accent TV în raport cu Renato Usatîi, candidat PN la funcția de primar la Bălți. Acesta a fost reflectat în 2 cazuri, în ambele fiind vorba de insinuări și acuzații la adresa candidatului.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

De regulă, știrile difuzate în cadrul rubricii Alegerile locale generale 2019 au fost produse dintr-o singură sursă, fără a fi asigurat pluralismul de opinie. În săptămâna 5 -11 octombrie, postul de televiziune Accent TV a difuzat 2 subiecte conflictuale și în ambele nu a asigurat dreptul la replică celui vizat. Astfel, în buletinele de știri din 7 și 9 octombrie au fost difuzate 2 știri care au conținut acuzații deschise la adresa candidatului la funcția de primar de Bălți, Renato Usatîi, PN. Prima știre a făcut trimitere doar la surse din Federația Rusă, care l-au acuzat pe Usatîi de implicare în diferite afaceri ilegale. Știrea este tendențioasă și denigratoare la adresa unui concurent electoral. A doua știre dezechilibrată, la fel, l-a prezentat într-o lumină nefavorabilă pe candidatul la funcția de primar al municipiului Bălți, Renato Usatîi. Știrea se bazează pe declarațiile lui Bogdan Țîrdea (membru PSRM), care îl atacă pe Usatîi, după ce acesta a făcut o vizită la Moscova.

În cadrul știrilor a fost asigurat un echilibru de gen relativ, raportul dintre sursele bărbați și femei fiind de 29 la 14. Este cel mai bun indicator în rândul posturilor monitorizate, fapt explicat prin prezența în știri a cetățenilor participanți la întâlnirile cu alegătorii.

Limbajul și imaginile video utilizate

În perioada de raport, la Accent TV au fost înregistrate 2 cazuri de utilizare inadecvată a imaginilor. Astfel, în știrea din 8 octombrie despre tipărirea buletinelor de vot pentru alegerile locale generale este inclusă o imagine a unui buletin de vot, care conține abrevierea denumirii PSRM și simbolul acestuia, apoi este redată imaginea cu buletinul de vot întreg. Într-o altă știre, din 10 octombrie, privind atenționarea de către CEC cu privire la necesitatea respectării prevederilor legale în alegerile locale generale locale 2019, sunt incluse în prim-plan imagini de la manifestațiile anterioare ale

socialiștilor, care purtau drapele și pancarte de culoare roșie. Astfel, publicului telespectator i se transmit anumite mesaje prin imagini, care ar putea distorsiona sensul știrii.

RTR Moldova

Implicarea în campania electorală

În perioada 5 - 11 octombrie 2019, RTR Moldova a difuzat 27 de subiecte electorale în 5 buletine principale ale zilei (postul nu are ediții de știri în week-end). Dintre ele, 7 au fost plasate în afara rubricii „Electorală 2019” și s-au referit la tipărirea buletinelor, la procedura de votare acasă, la apelul Guvernului de a nu folosi resursele administrative etc. De asemenea, postul a manifestat interes pentru reflectarea activităților majorității candidaților din Chișinău. Pe lângă știrile despre alegerile locale generale, RTR Moldova a avut 3 știri care s-au referit la candidații la alegerile parlamentare. Postul a evitat să abordeze subiecte conflictuale, jurnaliștii concentrându-se pe transmiterea declarațiilor electorale ale candidaților și partidelor, fără să le abordeze critic.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Numeric, candidatul socialiștilor la primăria Capitalei, Ion Ceban, a fost cel mai favorizat de RTR Moldova. El a apărut de 4 ori în context pozitiv cu promisiuni electorale (plan pentru suburbii, plan pentru întreprinderile municipale, plan pentru spațiile verzi), și o dată în context neutru-pozitiv (comentează decizia de a-și retrage panourile cu imaginea lui Ștefan cel Mare).

Un caz de abordare părtinitoare a fost înregistrat la reflectarea unui eveniment electoral, desfășurat la Orhei, al Partidului Șor (7 octombrie). Reporterii au realizat un reportaj amplu de la forumul la care liderul formațiunii, Ilan Șor, a ținut un discurs în direct în regim de videoconferință. Jurnaliștii nu au abordat critic acest fapt, având în vedere că Ilan Șor este urmărit penal și este căutat de organele de drept ale Republicii Moldova. Nu s-a precizat de ce nu poate fi prezent, de unde are loc transmisiunea etc., în schimb, s-a anunțat că „sute de susținători ai partidului care au venit la forum susțin inițiativele formațiunii politice”.

Celelalte subiecte privind procesul electoral, dar și participarea în campanie a candidaților, au fost reflectate neutru și imparțial de către postul RTR Moldova.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

RTR Moldova a oferit acces în știri unui număr de 10 candidați la funcția de primar general al municipiului Chișinău: Ion Ceban (PSRM) – 4 știri, Alexandru Fetescu (PLDM), Vlad Țurcanu (PPR), Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS), Vladimir Cebotari (PDM), Valeriu Munteanu (Mișcarea „Uniunea Salvați Basarabia”), Vitalie Marinuța/Partidul Verde Ecologist, Dumitru Țăra/PPEM, Ion Diacov/PPP și Victor Chirona (Mișcarea „Forța Nouă”) – au fost citați și/sau menționați de câte 1-2 ori. La fel, au fost vizați și un candidat la funcția de primar la Orhei (Pavel Verejan (Partidul Șor) și trei la funcția de deputat – Vitalia Pavlicenco (PNL), Tudor Deliu (PLDM) și Veaceslav Nedelea (PDM) (câte 1-2 ori fiecare). Candidații au fost prezentați cu fragmente din declarațiile publice, făcute la conferințe de presă, la evenimente publice, în interviuri pentru alte media sau pe Facebook.

Din cele 27 de știri difuzate, doar 2 s-au referit la controverse: în unul socialistul Bogdan Țîrdea i-a dat replică lui Renato Usatâi (PN), care acuzase mai devreme PSRM-ul de răspândirea unor informații neadevărate (9 octombrie), iar în alta Partidul

Nostru acuza PSRM că indică în rapoartele financiare depuse la CEC prețuri mult mai mici pentru panourile publicitare (10 octombrie). În ambele cazuri a fost respectat echilibrul surselor. Știrile care vizau promisiunile candidaților au fost făcute dintr-o singură sursă.

Raportul surselor din perspectiva gender a fost net în favoarea bărbaților (21 versus 5 femei).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de RTR Moldova în știrile despre procesul electoral, dar și despre candidații la funcția de primar sau de deputat a fost neutru, în stil informativ, fără aprecieri sau etichete. Nu au fost observate tertipuri de montaj.

Televiziunea Centrală

Implicarea în campania electorală

În perioada 5-11 octombrie 2019, Televiziunea Centrală a difuzat 36 materiale cu caracter electoral direct sau indirect. Dintre acestea, 34 s-au referit la campania pentru alegerile locale, una - la alegerile parlamentare noi („*Codreanu îl susține pe Tudor Deliu*”), iar alta a avut un context general și a fost despre întâlnirea deputaților din fracțiunea Partidului Șor cu câțiva oficiali europeni, în care parlamentarii și-au expus opinia pe marginea unor subiecte electorale. În 25 de știri a fost reflectată campania și concurenții electorali pentru primăria municipiului Chișinău, iar 8 știri au fost cu și despre candidații electorali care participă în alegerile locale pentru localitățile din raionul Orhei (comuna Jora de Mijloc și municipiul Orhei).

Aproape toate știrile au fost publicate la rubrica electorală, cu excepția uneia, care s-a referit la informația privind activitatea Comisiei parlamentare pentru investigarea tentativei de „uzurpare de putere”, unde este reflectat candidatul PDM, Vladimir Cebotari.

Subiectele relevante au vizat declarațiile făcute de concurenții electorali în cadrul conferințelor de presă, evenimente la care aceștia au participat și și-au prezentat prioritățile electorale, soluții pentru anumite probleme cu care se confruntă locuitorii municipiilor Chișinău și Orhei, retragerea unor candidați din campania electorală, detalii și informații despre campania electorală și procesul electoral. O importanță mare s-a acordat știrilor privind campania electorală din localitatea Jora de Mijloc, raionul Orhei (4 știri).

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În știrile electorale, Televiziunea Centrală a reflectat informația de multe ori într-un mod tendențios și lipsit de echidistanță. În știrile cu caracter electoral direct candidații Partidului Șor, Valeri Klimenco (pentru mun. Chișinău), Pavel Verejanu (pentru mun. Orhei), Serghei Labliuc (pentru comuna Jora de Mijloc) au beneficiat de timp mai mare de emisie decât contracandidații lor, iar intervențiile acestora au fost directe, în timp ce mulți alții au fost fie parafrazați, fie incluși cu declarații preluate de pe rețelele de socializare. Cei trei candidați ai Partidului Șor au fost reflectați/menționați după cum urmează: Pavel Verejanu – 4 știri; Valerii Klimenko și Serghei Labliuc – în câte 3 știri.

Partidul Șor și candidații acestui partid au beneficiat de reflectare pozitivă și prin modul cum a fost construit textul știrilor: „*Sala a fost plină, iar liderul s-a adresat prin intermediul video și a fost întimpinat cu ovații*” („*Șor: am promis că voi transforma orașul Orhei, promit că voi transforma și raionul Orhei*”, 7 octombrie); „*Experiența*

municipiului Orhei o vom extinde la întreg raionul Orhei. Aceasta a declarat președintele Partidului Șor, Ilan Șor la o nouă întrunire cu candidații Consiliului Municipal Orhei și candidatul municipiului Pavel Verejanu” (8 octombrie); „Orheiul s-a dezvoltat fără ajutorul financiar de la alții. Noi am făcut cu forțele proprii și ne mândrim cu asta, despre asta a vorbit Pavel Verejanu” („Vor să vină la guvernare la totul de-a gata și să trăiască și guverneze din împrumuturi”, 9 octombrie). În același timp, doar în cazul candidaților Partidului Șor, jurnaliștii de la Televiziunea Centrală au menționat despre poziția acestora în buletinele de vot, de exemplu: „Valeri Klimenco va fi în buletinele de vot cu numărul 4” („Valeri Klimenco a declarat că PSRM nu își onorează promisiunile făcute și minte cetățenii”, 9 octombrie).

De asemenea, știrile în care sunt citați/menționați deputații Partidului Șor, înscriși în cursa pentru funcții de consilieri – Marina Tauber, Reghina Apostolova, Vadim Fotescu (în total 3 materiale) au fost tendențioase, fiind observată o atitudine pozitivă față de aceștia.

Pe de altă parte, postul Televiziunea Centrală l-a reflectat în lumină negativă pe candidatul Blocului ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, care a fost vizat în 9 materiale, în 7 fiind prezentat într-o lumină exclusiv negativă, iar în 2 - relativ neutru: „Năstase a încălcat codul electoral” (7 octombrie); „Confort orășenesc pe banii altora” – știrea despre Andrei Năstase care și-a prezentat planul pentru reconstrucția Chișinăului (8 octombrie); „A venit pentru ca să spună că pleacă... Năstase s-a arătat joi la primărie doar ca să anunțe că pe parcursul campaniei electorale renunță la funcția de primar” („Primar pentru cinci minute”, 9 octombrie). Totodată, în aproape toate știrile, jurnaliștii de la Televiziunea Centrală s-au rezumat doar la a spune că l-au contactat pe Andrei Năstase, însă acesta nu răspunde la telefon.

Candidatul PSRM, Ion Ceban, a fost subiect de știri în 5 cazuri. În mare parte, acest candidat a fost reflectat în context neutru, totuși și în cazul lui se pot evidenția câteva elemente de prezentare negativă: de cele mai multe ori, Ceban a fost fie parafrazat, fie citat de pe rețelele sociale. Televiziunea Centrală a insistat aproape în fiecare știre despre Ceban (4 din 5) fie pe faptul că unii candidați cer excluderea acestuia din cursa electorală (Valeriu Munteanu, Dorin Chirtoacă), fie repetând informația potrivit căreia acesta a fost obligat să excludă câteva elemente – interzise de legislație – de pe materialele sale electorale.

Alți candidați au fost reflectați în știri după cum urmează: Dorin Chirtoacă (PL) – 4 ori, Valeriu Munteanu (USB) – 3 ori, Octavian Țîcu (PUN) – 3 ori, Vladimir Cebotari (PDM) – 2 ori, Victor Chironda (F9) – 2 ori, Ivan Diacov (PN), Boris Volosatîi (PDA) și Andrei Donica – în câte o știre. În mare parte, toți au beneficiat de o reflectare neutră.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Majoritatea știrilor electorale difuzate de Televiziunea Centrală au fost știri simple, iar 11 materiale au conținut elemente de natură conflictuală. Aproape toate acestea s-au referit sau au vizat candidații ACUM/PPDA/PAS și/sau PSRM (9 total). În doar 2 cazuri, jurnaliștii de la Televiziunea Centrală au inclus declarațiile directe ale celor vizați, în 7 cei vizați au fost parafrazați sau s-a menționat că aceștia „nu au comentat” sau – de cele mai multe ori – „nu ne-a răspuns a telefon pentru a comenta situația” („Năstase a încălcat codul electoral”, 7 octombrie; „Chirtoaca îi cheamă pe Năstase și Ceban la dezbateri”, 7 octombrie); sau „telefonul era deconectat” („Octavian Țîcu cere ca lui Igor Dodon să îi fie deschis un dosar penal pentru trădare de țară”, 11 octombrie).

În două cazuri, cei vizați sau acuzați nu au fost solicitați pentru a li se oferi dreptul la replică. Astfel, în știrea despre deputații din Partidul Șor, care s-au întrunit cu oficiali

europeni, Marina Tauber a acuzat partidele de la guvernare de intimidare și presiuni în adresa candidaților Partidului Șor, însă jurnaliștii nu au solicitat opinia celor vizați/acuzați („*Deputații Partidului Șor au avut întruniri cu oficiali europeni*”, 11 octombrie). A doua știre în care nu a fost inclusă replică celui vizat/acuzat a fost cea în care Andrei Năstase a efectuat o vizită la primărie, imediat după ce Curtea de Apel i-a validat mandatul de primar câștigat la alegerile de anul trecut. În această știre, jurnaliștii de la Televiziunea Centrală au inclus opinii ale unor experți și candidați electorali care se pronunță pe marginea acestei decizii și vizite, făcând-o fie în mod ironic, fie de acuzare, însă celui vizat – Andrei Năstase – nu i s-a solicitat replica pe marginea acestor declarații: „*Expertul Corneliu Ciurea, spune că această decizie este influențată politic și este în avantajul lui Năstase... A comentat și Octavian Țicu decizia menționând despre „binomul Năstase-Dodon... Dorin Chirtoacă spune că această decizie este în avantajul lui Andrei Năstase” („Reacția candidaților electorali la decizia Curții de Apel”, 9 octombrie).*

Sursele citate și/sau inserate de Televiziunea Centrală au fost de cele mai multe ori bărbați (51), femeile fiind citate de de 10.

Limbajul și imaginile video utilizate

Televiziunea Centrală nu a utilizat limbaj discriminatoriu în adresa concurenților electorali în știrile difuzate. În ceea ce privește imaginile, în mare parte acestea au fost neutre și au respectat standardele etice și profesionale.

CONCLUZII GENERALE

În perioada 5,-11 octombrie 2019, la cele 10 posturi TV monitorizate au fost înregistrate următoarele tendințe de reflectare a campaniei electorale:

- O mare parte din posturile monitorizate au oferit acces relativ egal candidaților în alegeri, care au fost protagoniști în știri separate sau au fost menționați în știri cu caracter electoral direct sau indirect;
- Majoritatea subiectelor electorale au fost bazate pe o singură sursă de informație, fără a asigura pluralism de opinie și fără a trata subiectele în profunzime;
- Majoritatea absolută a materialelor relevante au fost dezechilibrate din perspectiva asigurării egalității de gen, de cele mai multe ori fiind citați bărbații;
- O parte din posturile monitorizate au fost părtinitoare, favorizând sau defavorizând anumiți concurenți electorali;
- Postul public de televiziune Moldova 1 nu a asigurat pluralism de opinie, oferind acces în știri la aproximativ jumătate din numărul concurenților electorali, fără a favoriza sau defavoriza evident vreunul din ei;
- Radiodifuzorii privați Prime TV și Publika TV au reflectat activitatea majorității concurenților electorali neutru, cu excepția candidatului ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, care a fost defavorizat prin selectarea informațiilor în context negativ;
- NTV Moldova și Accent TV au continuat să-i promoveze preponderent pe candidații PSRM, în special pe Ion Ceban, favorizându-i atât prin spațiul mare alocat, cât și prin contextul pozitiv al aparițiilor;
- La RTR Moldova s-a remarcat favorizarea candidatului PSRM Ion Ceban, prin numărul relativ mare de materiale care au reflectat activitățile acestuia;
- Jurnal TV a reflectat activitățile majorității concurenților electorali, asigurând un pluralism relativ al opiniilor. Andrei Năstase, ACUM/PPDA/PAS, a beneficiat de un număr relativ mai mare de apariții.
- Pro TV și TV8 au oferit acces majorității candidaților care au desfășurat activități de campanie, fără a favoriza sau defavoriza evident vreun concurent electoral;
- Televiziunea Centrală a favorizat clar reprezentanții Partidului Politic Șor, defavorizându-l pe Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS).

RECOMANDĂRI

- Radiodifuzorii să utilizeze rapoartele de monitorizare ca instrumente de autoreglementare și să elimine carențele, astfel încât activitatea lor să fie conformă cu normele legale și Codul deontologic al jurnalistului;
- Consiliul Audiovizualului să se autosesizeze și să folosească rapoartele de monitorizare pentru a evalua dacă posturile tv monitorizate au respectat dreptul la informare completă, obiectivă și veridică.
- Consiliul Audiovizualului să elaboreze instrumente de intervenție și să le aplice prompt și eficient în cazurile derogărilor de la normele legale admise de radiodifuzori în reflectarea campaniilor electorale, pentru a asigura o informare adecvată a electoratului prin intermediul programelor audiovizuale.